

JAN F. KŘIVOHLÁVEK, ZNAKY, VLAJKY, PEČETI A SPRÁVNÍ VÝVOJ OBCÍ OKRESU ÚSTÍ NAD ORLICÍ

Ústí nad Orlicí, Oftis, 2005, 375 s., ISBN 80–86845–25–7

Ve stručném úvodu (s. 5–6) autor stručně poukazuje na pozitivní vliv změny společenských poměrů po listopadu 1989 také na rozvoj městské a vůbec obecní heraldiky zejména po přijetí prvního zákona o obcích (obecní zřízení). Z dalšího textu vyplývá autorův niterný vztah ke komunální heraldice, jíž se dlouhodobě a systematicky zabývá. Především však informuje o metodice, použité při zpracování recenzované publikace, jež vznikala jedno desetiletí (1995–2005). Jan F. Křivohlávek oceňuje zejména spolupráci starostů obcí, kteří ve velké většině vyplnily dotazník ohledně užívaných obecních symbolů jim autorem zasláný na sklonku roku 1995. Také se zmiňuje o svém váhání, jak řadit jednotlivá hesla, zda podle panství nebo abecedně; nakonec se rozhodl – a domnívám se, že oprávněně – pro abecední řazení.

Dále autor líčí správní vývoj území okresu Ústí nad Orlicí do roku 1850 (s. 7), kdy základními správními jednotkami byla příslušná panství. (Zde se autor dopustil zjevného omylu, tvrdí-li, že v roce 1781 bylo zrušeno poddanství; k tomu přece došlo až v roce 1848, v roce 1781 Josef II. zrušil nevolnictví, jinak také člověčenství.) Vyšším správním útvarem byly kraje, jejichž úřady se profesionalizovaly za tereziánských reforem (1751). V následující pasáži (s. 8–17) shrnuje správní vývoj vymezeného území v letech 1850–1960, respektive až do roku 2000, kdy byl schválen zákon o krajském zřízení. Náplní dalšího oddílu (*Správní vývoj jednotlivých lokalit, popis znaků, vlajek a pečeti*, s. 18–36) jsou pojednání o vývoji zákonných ustanovení o obcích (zákony o obcích, obecní zřízení) ve vztahu ke správě obcí, o kategorii měst. Autor jmenovitě uvádí města na okrese Ústí nad Orlicí i několik dřívějších městeček, jež o tento statut přišla nejpozději v 17. století, a zmiňuje se i o těch obcích, jež byly ve druhé polovině 19. a v první polovině 20. století povýšeny na městyse. Autor sleduje problematiku obecních hranic a územních změn souvisejících se slučováním a rozlučováním obcí i s jejich pojmenováním. Posléze přechází k vlastním znakům, vlajkám a pečetím z hlediska jejich zavádění a používání. Jako úvod k vlastnímu *Popisu jednotlivých lokalit* autor formuluje zásady, podle nichž postupoval. Především se rozhodl pro abecední řazení lokalit, jež z pochopitelných důvodů pokládá z hlediska uživatele za výhodnější. Uvádí hlavní prameny a základní literaturu a další pomůcky, jež při psaní využil.

Jádro publikace tvoří obsáhlý oddíl *Popisy lokalit* (s. 37–314), jež mají jednotnou strukturu. Za českým názvem uvádí J. F. Křivohlávek užívaný německý název. Po první doložené zmínce, respektive zprávě, následuje vývoj lokality z hlediska správního vývoje. Samostatné body tvoří pojednání o znaku, vlajce (v obou případech většinou se soudobým popisem) a pečetí, respektive pečetích, jejichž vyobrazení není fotografické, jak bývá obvyklé, ale je překreslené. Nejprve uvádí deset na území okresu se nacházejících měst: Brandýs nad Orlicí, Česká Třebová, Choceň, Jablonné nad Orlicí, Králíky, Lanškroun, Letohrad (Kyšperk), Ústí nad Orlicí, Vysoké Mýto, Žamberk (s. 37–82). Na dalších stránkách následují obce, mezi nimiž jsou i bývalé (a zřejmě i současné) městyse, včetně obcí do této kategorie nově povýšených; to však autor z časových důvodů již akceptovat nemohl). *Popisy* svým způsobem uzavírá *Přehled a rozbor použitých znamení* (s. 315–319). O Křivohlávkově badatelské i autorské svědomitosti svědčí impozantní *Soupis použitých pramenů, literatury a zkratek* (s. 320–343). Obrazová příloha (s. 344–368) přináší jednak reprodukci listiny císaře Františka Josefa I. z roku 1907 o povýšení městyse Jablonného nad Orlicí na město a listinu téhož panovníka (také z roku 1907) o udělení znaku, jednak v barevném provedení znaky a vlajky všech deseti měst a ostatních obcí okresu Ústí nad Orlicí, jimž tyto obecní symboly byly vesměs uděleny po roce 1990 (pouze jedna z nich – Mladkov – v době odevzdání knihy do tisku vlajku neměla). Obec Kameničná znak a vlajku získala v době tisku publikace; znak i vlajka v barevné příloze jsou, text však již nebylo možno zařadit, proto je až za přílohou (s. 369). Publikaci uzavírá rejstřík lokalit, který mi připadá skoro zbytečný už proto, že se opakuje v obsahu.

Knihou pojednávající o heraldice a vexilologii Orlickoústecka je zpracována neobyčejně pečlivě a svědčí o nezměrné péli a zejména odborné erudici svého autora, který k jejímu vydání přistoupil po důkladné přípravě a na základě dlouholetých zkušeností. Zaujme již první stranou obálky, kde na slepou mapku okresu grafik umístil barevné znaky všech deseti měst. Z odborného heraldického, sfragistického a vlastně i všeobecně historického hlediska mám pouze jedinou výtku. V názvu publikace i při zpracování jednotlivých lokalit bych dal přednost pečetím, jež jsou vesměs starší než znaky, které z pečetních znamení umístěných na nich často ve štítě vycházejí. Nejmladší jsou většinou vlajky (ačkoliv městské hotovosti královských měst táhly do boje pod městským praporem – vlajkou, praporcem či standartou – již za husitského revolučního hnutí).

Ladislav Hladký